

Rapport

VVD BLIJFT DE GROOTSTE ONDANKS ONTEVREDENHEID MET KABINET-RUTTE

Peiling I&O Research
29 november 2018

VVD blijft de grootste ondanks ontevredenheid met kabinet-Rutte

VVD blijft de grootste

Als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, zou de VVD nog steeds de grootste partij van Nederland zijn, met 27 zetels. Ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017 levert de VVD echter in (-6). Ook regeringspartijen CDA (nu 15, -4) en D66 (nu 12, -7) verliezen terrein ten opzichte van maart 2017. Voor D66 is die neergang in het voorjaar begonnen. Van de regeringspartijen weet alleen de ChristenUnie zich vooralsnog te onttrekken aan deze neerwaartse beweging (6 zetels, +1). Samen zouden de coalitiepartijen nu 60 zetels halen, een (virtueel) verlies van 16 zetels.

GroenLinks grootste partij op links

Ter linkerkant is het beeld in de laatste maanden min of meer stabiel gebleven. GroenLinks staat op winst met 19 zetels (+5 ten opzichte van 2017). Daarna volgen op enige afstand de SP (15, een stijging van +4 sinds juni dit jaar) en PvdA (10).

PVV herwint terrein

Aan de rechterkant zien we dat de PVV terugkrabbelt tot 18 zetels, een winst van 3 zetels ten opzichte van september. Forum voor Democratie staat ongewijzigd op 12 zetels.

Onvrede over kabinet houdt aan

Net als in september zien we dat een meerderheid van de kiezers (56 procent) ontevreden is over het kabinet-Rutte III. Vier op de tien kiezers (40 procent) zijn wel tevreden over dit kabinet. Al met al kunnen we concluderen dat de onvrede over Rutte III aanhoudt.

Het meest ontevreden zijn kiezers van SP, PVV en Forum voor Democratie. Van de oppositiepartijen zijn alleen SGP-stemmers per saldo tevreden met dit kabinet (63 procent is tevreden).

D66-stemmers vaker ontevreden

Van de kiezers die in 2017 op een van de coalitiepartijen stemden, zijn de VVD-kiezers – met 75 procent – het meest tevreden, gevolgd door de kiezers van ChristenUnie (62 procent). Onder (voormalige) D66-stemmers is de tevredenheid wat teruggelopen in vergelijking met september: van 61 procent naar 55 procent tevreden. CDA'ers zijn per saldo het minst tevreden (52 procent tevreden, 44 procent ontevreden).

Meningen over het kabinet: 'te veel voor de rijken' of 'te slap'

In september noemden ontevreden kiezers vooral de afschaffing van de dividendbelasting als reden. Nu wordt het kabinet vooral vaak bestempeld – met name door linkse kiezers – als een kabinet 'voor de rijken'. Daaraan gekoppeld een gepercipieerde verwaarlozing van de verzorgingsstaat, sociale samenhang en het klimaat.

Kritiek van rechtse kiezers heeft veelal betrekking op (het onvoldoende tegengaan van) criminaliteit, (het onvoldoende beschermen van) tradities en op het onvoldoende bestrijden van extremisme of islam.

Meer informatie

- Peter Kanne, p.kanne@ioresearch.nl, 06-31943707
- Laurens Klein Kranenburg, l.kleinkranenburg@ioresearch.nl, 053-200 52 22

Verantwoording

Dit blijkt uit landelijk representatief onderzoek van I&O Research onder 3.145 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van 22 tot en met 27 november 2018.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 1 à 2 procent (of: 1 à 2 zetels). Bij de score voor de VVD (17,1 procent) is er bijvoorbeeld sprake van een marge van plus of min 1,5 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we stellen dat de VVD scoort tussen de 15,6 en 18,6 procent. In zetels vertaald betekent dat – in het geval van de VVD – een verschuiving van drie of meer zetels significant is. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

1. VVD blijft de grootste, PVV herwint terrein

Als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, zou de VVD nog steeds de grootste partij van Nederland zijn, met 27 zetels. Ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017 levert de VVD echter in (-6). Ook regeringspartijen CDA (nu 15, -4) en D66 (nu 12, -7) verliezen terrein ten opzichte van maart 2017. Voor D66 is die neergang in het voorjaar begonnen. Van de regeringspartijen weet alleen de ChristenUnie zich vooralsnog te onttrekken aan deze neerwaartse beweging (6 zetels, +1). Samen zouden de coalitiepartijen nu 60 zetels halen, een (virtueel) verlies van 16 zetels (tabel 1).

Aan de rechterkant zien we dat de PVV terugkrabbelt tot 18 zetels, een virtuele winst van 3 zetels ten opzichte van september. Forum voor Democratie staat ongewijzigd op 12 zetels.

Ter linkerzijde is het beeld in de laatste maanden min of meer stabiel gebleven. GroenLinks staat op winst met 19 zetels (+5 ten opzichte van 2017). Daarna volgen op enige afstand de SP (15, een stijging van +4 sinds juni dit jaar) en PvdA (10).

Tabel 1 Zetelpeiling

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”
Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=2.298). Exclusief blanco, weet ik niet en wil ik niet zeggen.

	PEILING																	
	TK 2017		Percentage							Zetels							+/ -	+/ -
	%	Ze- tels	11-10	30-10	6-2	12-3	29-6	11-9	27-11	11-10	30-10	6-2	12-3	29-6	11-9	27-11	t.o.v. TK17	t.o.v. 11-9
			2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018		
VVD	21,3	33	19,3	19,2	18,9	17,7	17,5	17,1	17,1	30	30	29	27	27	26	27	-6	+1
PVV	13,1	20	12,3	11,9	10,6	10,5	10,3	9,7	11,8	19	18	16	16	16	15	18	-2	+3
CDA	12,4	19	9,6	9,5	9,4	10,5	10,8	9,6	9,5	15	15	14	16	16	15	15	-4	0
D66	12,2	19	12,0	11,7	11,3	10,2	9,1	8,9	8,2	18	18	18	16	14	13	12	-7	-1
GL	9,1	14	10,5	10,3	10,7	10,7	12,7	12,7	12,5	16	16	16	16	19	19	19	+5	0
SP	9,1	14	6,6	7,1	7,9	8,4	7,6	8,9	9,6	10	11	12	13	11	14	15	+1	+1
PvdA	5,7	9	6,4	6,9	6,7	7,6	7,0	7,4	6,4	9	10	10	12	11	11	10	+1	-1
CU	3,4	5	4,4	4,4	4,3	5,0	4,7	4,9	4,3	6	6	6	7	7	7	6	+1	-1
PvdD	3,2	5	3,9	3,5	4,1	3,6	4,4	4,4	3,8	6	5	6	5	6	6	5	0	-1
50 Plus	3,1	4	4,1	3,4	3,2	4,2	4,0	3,4	3,0	6	5	5	6	6	5	4	0	-1
SGP	2,1	3	2,2	2,5	2,4	2,3	2,3	2,7	2,7	3	3	3	3	3	4	4	+1	0
DENK	2,1	3	1,6	1,6	1,6	2,0	2,3	2,2	2,4	2	2	2	3	3	3	3	0	0
FvD	1,8	2	6,6	7,4	8,6	6,8	7,1	8,0	8,0	10	11	13	10	11	12	12	+10	0
Anders ¹	1,5	0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,4	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	100	150	100	100	100	100	100	100	100	150	150	150	150	150	150	150		

Bron: I&O Research, oktober 2017 – november 2018

¹ Verschillende partijen, o.a. Piratenpartij en Artikel 1 (niet boven kiesdrempel bij verkiezingen in maart 2017).

2. Tevredenheid over kabinet-Rutte III

2.1 Onvrede over kabinet houdt aan

Net als in september zien we dat een meerderheid van de kiezers (56 procent) ontevreden is over het kabinet-Rutte III. Vier op de tien kiezers (40 procent) zijn wel tevreden over dit kabinet (figuur 1). Al met al kunnen we concluderen dat de onvrede over Rutte III aanhoudt.

Huidige stemvoorkeur

Het meest ontevreden zijn kiezers van SP (89% ontevreden), PVV (88%) en Forum voor Democratie (88%). Ook aanhangers van 50 Plus (80%), GroenLinks (76%), PvdA (71%), DENK (70%) en PvdD (69%) zijn in ruime meerderheid ontevreden over dit kabinet.

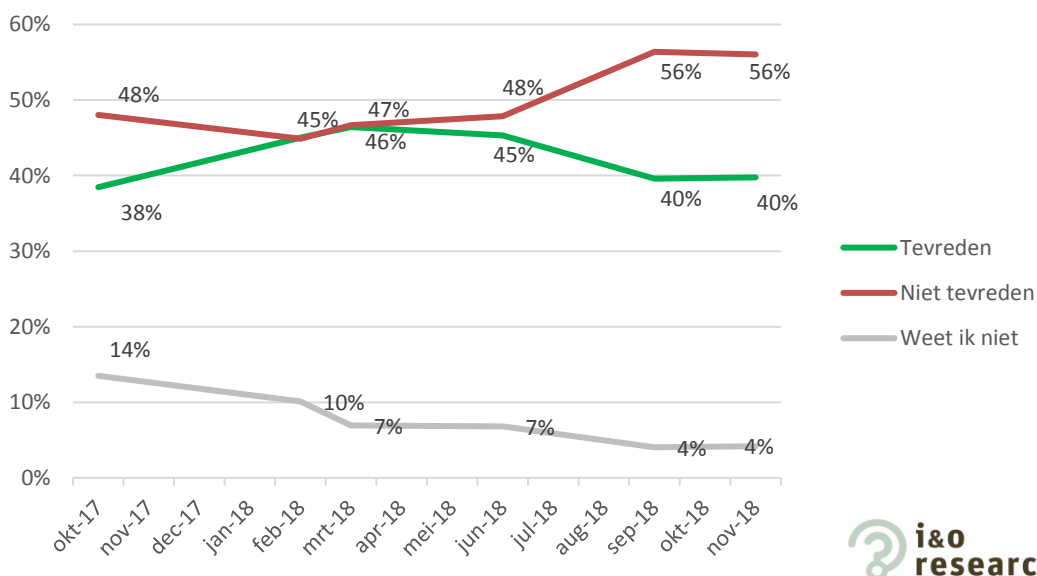
Van de huidige (virtuele) kiezers van de coalitiepartijen zijn de VVD-stemmers het meest tevreden (92%), gevolgd door kiezers van D66 (70%), CDA (65%) en ChristenUnie (64%). Dit beeld is min of meer stabiel ten opzichte van september. Daarnaast is een meerderheid van de SGP-kiezers (65%) tevreden over Rutte III.

Stemgedrag 2017: D66-stemmers vaker ontevreden

Van de kiezers die in 2017 op deze partijen stemden, zijn ook de VVD-kiezers – met 75 procent – het meest tevreden (23% is ontevreden), gevolgd door de kiezers van ChristenUnie (62% tevreden, 31% ontevreden). Onder (voormalige) D66-stemmers is de tevredenheid wat teruggelopen in vergelijking met september: van 61 procent naar 55 procent tevreden.² CDA'ers zijn per saldo het minst tevreden (52% tevreden, 44% ontevreden). Van de oppositiepartijen zijn alleen SGP-stemmers per saldo tevreden over dit kabinet (63% en 34%).

Figuur 1

'Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?' (n=3.145)

Bron: I&O Research, oktober 2017 – november 2018

² Het aandeel ontevreden D66-kiezers is in dezelfde periode gestegen van 37% naar 43%.

2.2 Redenen voor ontevredenheid

In september was de ontevredenheid – uitgedrukt in een percentage – even groot (56%). Toen noemden ontevreden kiezers spontaan de afschaffing van de dividendbelasting als reden. De dividendbelasting wordt nu nog genoemd als iets dat men het kabinet aanrekent (ondanks het intrekken van de plannen voor afschaffing), maar wel minder dan twee maanden geleden. Het kabinet wordt door veel kiezers bestempeld als een kabinet 'voor de rijken'. Daaraan gekoppeld een gepercipieerde verwaarlozing van de verzorgingsstaat, sociale samenhang en het klimaat.

Dit komt met name van kiezers die op de linkse partijen stemmen. Enkele citaten:

"Het is een VVD-kabinet en die zijn er alleen maar goed in eigen zakken te vullen en de rijken rijker te maken. Ze doen niets voor de middenklasse."

"Het zijn graaiers, geld voor de grote multinationals en de kleine gewone man vergeten ze. Ze willen met leugens een greep uit de pensioenkas doen, terwijl er nog genoeg is voor huidige en toekomstige pensioengelden. De hele sociale sector is uitgekleed en failliet door de zogenaamde marktwerking die alles goedkoper zou maken. Nee, er moet opeens winst gemaakt worden over de rug van zieke mensen."

"Het kabinet heeft geen oog voor onze sociale samenhang in Nederland. Alles voor het bedrijfsleven."

"Slecht voor het milieu en goed voor de multinationals. Slecht woningbeleid, de rijken worden rijker en de armen armer. Heb geen vertrouwen in wat ze zeggen."

Ook van de rechterkant komt er kritiek. Deze kritiek heeft veelal betrekking op (het onvoldoende tegengaan van) criminaliteit, (het onvoldoende beschermen van) tradities en op het onvoldoende bestrijden van extremisme of islam. Enkele citaten:

"Problemen worden niet aangepakt. De criminaliteit loopt bijvoorbeeld hier in Brabant geheel uit de hand. Dat is alleen op te lossen met een andere wet- en regelgeving die de overheid meer armslag geeft."

"De koopkracht blijft nagenoeg hetzelfde voor de werkenden en zakt zelfs voor de gepensioneerden."

"Onze welvaart lekt weg naar Europa, terwijl bij fraude door buitenlanders gewoon weggekeken wordt."

"Kortom, ze weten niet wat er buiten de grachtengordel in Nederland speelt."

"Hebben geen ballen. Kijk naar onze cultuur en behoud deze. Zorg nu eens voor Nederland en zijn Nederlanders i.p.v. al het geld maar aan asiel en hulp in gebieden waar ze het niet willen te steken. Wij worden kaalgeplukt en het wordt voor ons niet beter. Zorg dat mensen met een (tweede) buitenlands paspoort die een "fout" begaan één waarschuwing krijgen en daarna eruit. Ga maar in je eigen land de boel verzieken. Ik vind alle mensen gelijk, maar als je hier komt wonen en alleen maar crimineel bezig bent: hup weg. En daar doet het kabinet te flauw mee, terreur niet toestaan geen kansen gewoon, klaar. En Nederlanders die zich misdragen, hetzelfde: hup het gevang in."

"Te slap om op te treden tegen de islam en hun doelstellingen."

"Veel beloven weinig geven. En asielzoekers zijn belangrijker dan eigen volk."

3. Onderzoeksverantwoording

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 3.145 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek liep van 22 tot en met 27 november 2018.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers (94 procent) is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=2.965). Daarnaast zijn 180 deelnemers (6 procent) via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 1 à 2 procent (of: 1 à 2 zetels). Bij de score voor de VVD (17,1 procent) is er bijvoorbeeld sprake van een marge van plus of min 1,5 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we stellen dat de VVD scoort tussen de 15,6 en 18,6 procent. In zetels vertaald betekent dat – in het geval van de VVD – een verschuiving van drie of meer zetels significant is. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2017).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

